

**MORGEN
MAKERS_**

Sociaal-maatschappelijke beleidsinventarisatie | Bergeijk-Noord
Gemeente Bergeijk | juli 2026

Sociaal-maatschappelijke beleidsinventarisatie

Gebiedsprogramma Bergeijk-Noord

opdrachtgever:	Gemeente Bergeijk
samenwerking:	Haskoning en Verhoeven de Ruijter
datum:	6 juli 2026
documentnaam:	Sociaal-maatschappelijke beleidsinventarisatie
Auteurs	Fiona Jongejans fiona@morgenmakers.nl

morgenmakers

Lodewijkstraat 11
5652 AC eindhoven
www.morgenmakers.nl

Inhoudsopgave en leeswijzer

1	Overzicht relevant beleid	4
2	Integrale beleidsuitgangspunten	6
3	Thematisch overzicht	10
3.1	Gezondheid	10
3.2	Sociale samenhang	12
3.3	Welbevinden	14
3.4	Veiligheid	16
3.5	Onderwijs	18
3.6	Cultuur	20

Leeswijzer en status document

Dit document is een bijlage bij de Nota van Uitgangspunten voor het gebiedsprogramma Bergeijk-Noord. Het geeft een beleidsoverzicht en gebiedsanalyse, uitgewerkt per thema. Het is gebaseerd op bureaustudie.

Het document geeft per thema inzicht in:

- overzicht relevant beleid en onderzoek
- beleidsuitspraken
- de gebiedssituatie met ervaren knelpunten en kansen
- de opgave voor vervolg
- indien nodig advies voor vervolgonderzoek

Het document fungeert als vertrekpunt voor vervolgonderzoek en verdieping in Fase 2 van het gebiedsproces.

1. Relevant beleid

Gemeentelijk

Omgevingsvisie Bergeijk — gemeentelijke strategische visie fysieke leefomgeving. Verbindt gezondheid expliciet aan bewegen, ontmoeten, spelen, groen, milieukwaliteit en gezonde dorpen.

Beleidskader Bewegen, Ontmoeten en Spelen 2020–2030 — gemeentelijk uitvoerend beleidskader. Geeft concrete richtlijnen voor openbare ruimte, inclusieve plekken en voorzieningen per kern.

Visiedocument Gemeenschapshuizen Bergeijk (2019) — gemeentelijk beleidskader voorzieningen en leefbaarheid. Beschrijft gemeenschapshuizen als centrale ontmoetingsplekken voor sociale cohesie en leefbaarheid.

Integraal Huisvestingsplan kindontwikkeling 0-13 jaar 2025-2040 — gemeentelijk strategisch uitvoeringsprogramma voor onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen. Richt zich op toekomstbestendige onderwijshuisvesting, clustering van voorzieningen, kindontwikkeling en het behoud van basisscholen in de kernen.

Beleidskader kunst en cultuur 2022-2025 Gemeente Bergeijk — gemeentelijk cultuurbeleid. Richt zich op toegankelijk cultureel aanbod, ondersteuning van verenigingen, cultuureducatie en het versterken van ontmoeting en identiteit.

Nota Cultuurhistorie Bergeijk (2009) – Het verleden heeft toekomst — gemeentelijk erfgoed- en cultuurhistorisch beleid. Beschrijft hoe Bergeijk cultuurhistorie, monumenten, archeologie en historische structuren wil behouden en benutten als onderdeel van identiteit en ruimtelijke kwaliteit.

Convenant dorpsraden 2020-2021 – Beschrijft de samenwerking tussen de gemeente en dorpsraden verbonden aan verschillende kernen.

Erfgoedverordening Gemeente Bergeijk (2016) – ter bescherming van gemeentelijk cultureel erfgoed.

In afwachting van vaststelling

Visiedocument Toegang Sociaal Domein (2026) — gemeentelijke visie op ondersteuning en sociale infrastructuur. Legt nadruk op laagdrempelige ondersteuning dichtbij inwoners, sterke netwerken en samenredzaamheid.

Regionaal

Ontwikkelstrategie De Kempen 2024–2040 — regionale ontwikkelstrategie / strategisch beleid. Richt zich op brede welvaart, leefbaarheid, verenigingsleven en het behouden van de Kempische identiteit tijdens de schaa sprong.

Kempisch Preventieakkoord — regionaal preventiebeleid/akkoord. Richt zich op welbevinden, middelengebruik, gezond gewicht en sturen op resultaten. Gezondheid wordt breed opgevat: fysiek, mentaal, sociaal en sterk beïnvloed door de leefomgeving.

Kempisch Sport- en Bewegakkoord II — regionaal uitvoerings-/ samenwerkingsakkoord. Focus op inclusief sporten, vaardig bewegen, vitale sportaanbieders en een beweegvriendelijke omgeving.

Regioplan Eindhoven–De Kempen — regionaal zorg- en gezondheidsplan. Legt nadruk op preventie, positieve gezondheid, zelf- en samenredzaamheid, vitale communities en het dempen van de groeiende zorgvraag.

Kempische Visie op Wonen 2024-2028 (2024) — regionale woonvisie. Benadrukt leefbare kernen, passende woonvormen, doorstroming en wonen voor verschillende doelgroepen als basis voor gemeenschappen.

Woonzorgvisie Kempengemeenten (2023) — regionale woonzorgvisie. De visie richt zich op de behoefte aan passende woonzorgvormen voor diverse kwetsbare doelgroepen.

Uitvoeringsprogramma Woonzorgvisie (2023) — gemeentelijk uitvoeringsprogramma wonen en zorg. Richt zich op langer zelfstandig wonen, ontmoeting, nabijheid van voorzieningen en sociale netwerken voor ouderen en kwetsbare groepen.

Onderzoek en analyse

Concept rapport Brede Welvaart Kempengemeenten in kaart — regionaal onderzoeksrapport / monitor brede welvaart.

2. Integrale beleidsuitgangspunten

1. Brede welvaart en kwaliteit van leven als centraal uitgangspunt

Ontwikkelingen worden niet alleen beoordeeld op woningbouw of economische groei, maar op hun bijdrage aan brede welvaart: gezondheid, welzijn, leefbaarheid, sociale verbondenheid, veiligheid, voorzieningen en kwaliteit van de leefomgeving. Welbevinden hangt samen met wonen, voorzieningen, landschap, mobiliteit, gezondheid en samenleving.

2. Gezondheid breed benaderen

Gezondheid wordt gezien als positieve gezondheid: niet alleen lichamelijke gezondheid, maar ook mentaal welbevinden, meedoen, kwaliteit van leven, zingeving en dagelijks functioneren. Gezondheid hangt sterk samen met de leefomgeving en sociale context.

3. Preventie en gezonde leefstijl stimuleren

De beleidsdocumenten leggen sterk de nadruk op preventie: voorkomen in plaats van genezen. Gezonde keuzes moeten vanzelfsprekend worden gemaakt via een leefomgeving die bewegen, ontmoeten, ontspanning en gezond gedrag ondersteunt.

4. Een gezonde, groene en beweegvriendelijke leefomgeving creëren

De openbare ruimte moet uitnodigen tot bewegen, spelen, wandelen, fietsen, ontmoeten en verblijf. Groen, natuurbeleving, rust en een schone leefomgeving worden gezien als belangrijke voorwaarden voor gezondheid en welzijn.

5. Ontmoeting en sociale cohesie versterken

Sociale samenhang wordt gezien als essentiële basis voor leefbaarheid, gezondheid en welzijn. Ontmoeting moet vanzelfsprekend kunnen ontstaan via openbare ruimte, voorzieningen, verenigingen, activiteiten en laagdrempelige ontmoetingsplekken.

6. Sterke gemeenschappen en samenredzaamheid ondersteunen

De Kempische gemeenschap wordt gekenmerkt door verenigingsleven, vrijwilligerswerk en omkijken naar elkaar. Beleidsmatig ligt de nadruk op het versterken van gemeenschappen, zelfredzaamheid en samenredzaamheid, waarbij inwoners elkaar ondersteunen binnen sterke sociale netwerken.

7. Inclusiviteit en toegankelijkheid voor iedereen

Iedereen moet mee kunnen doen, ongeacht leeftijd, achtergrond, inkomen of beperking. Voorzieningen, openbare ruimte, sport, cultuur en ontmoeting moeten laagdrempelig, toegankelijk en inclusief zijn ingericht.

8. Leefbare dorpen en buurten behouden

Leefbaarheid van dorpen en buurten is een terugkerend kernprincipe. Voorzieningen, scholen, ontmoetingsplekken, verenigingen en sociale netwerken worden gezien als cruciale dragers van levendige gemeenschappen.

9. Wonen benaderen als maatschappelijke opgave

Wonen wordt niet alleen gezien als woningbouwopgave, maar als middel om leefbaarheid, sociale cohesie, zorg, doorstroming en gemeenschapsvorming te ondersteunen.

10. Een evenwichtige en gemengde gemeenschap stimuleren

Er is nadrukkelijk aandacht voor een mix van doelgroepen en levensfasen. Passende woonvormen voor starters, gezinnen, ouderen en kwetsbare groepen dragen bij aan doorstroming, sociale balans en sterke gemeenschappen.

11. Langer zelfstandig wonen mogelijk maken

De beleidsdocumenten zetten sterk in op langer zelfstandig wonen. Dit vraagt om een combinatie van geschikte woningen, toegankelijke openbare ruimte, nabijheid van voorzieningen, ontmoeting en informele zorgnetwerken.

12. Voorzieningen dichtbij organiseren

Onderwijs, sport, cultuur, ontmoeting, zorg en dagelijkse voorzieningen worden gezien als essentieel voor leefkwaliteit en sociale vitaliteit. Nabijheid van voorzieningen draagt bij aan leefbare buurten en vermindert afhankelijkheid van mobiliteit.

13. Onderwijs en kindontwikkeling ondersteunen

Basisscholen en kindvoorzieningen worden gezien als belangrijke basisvoorzieningen en dragers van leefbaarheid. Onderwijs, opvang, spelen en ontwikkeling worden steeds meer integraal benaderd.

14. Cultuur en verenigingsleven versterken

Cultuur wordt breed opgevat: kunst, erfgoed, verenigingen, evenementen, tradities en gemeenschapsleven. Culturele voorzieningen en verenigingen versterken identiteit, ontmoeting en verbondenheid.

15. De openbare ruimte benaderen als sociale ruimte

Openbare ruimte is meer dan infrastructuur; het is ook een plek voor ontmoeting, bewegen, spelen, verblijf en gemeenschapsvorming. De inrichting van de leefomgeving moet sociaal gebruik stimuleren.

16. Veiligheid integraal meenemen in de leefomgeving

Veiligheid gaat zowel over objectieve veiligheid als subjectieve veiligheid: je veilig voelen in de woonomgeving en openbare ruimte. Verkeersveiligheid, sociale veiligheid, overzichtelijkheid en beperking van milieuhinder zijn belangrijke uitgangspunten.

17. Ruimte geven aan langzaam verkeer

Veilige, aantrekkelijke en comfortabele wandel- en fietsverbindingen zijn essentieel voor gezondheid, bereikbaarheid, ontmoeting, verkeersveiligheid en dagelijks gebruik van de leefomgeving.

18. Milieugezondheid en leefomgevingskwaliteit beschermen

Nieuwe ontwikkelingen mogen milieugezondheid niet verslechteren. Geluid, luchtkwaliteit, geurhinder, hitte en verkeersdruk moeten beheersbaar blijven om gezondheid en leefkwaliteit te beschermen.

19. Mentale gezondheid en eenzaamheid serieus nemen

Toenemende stress, mentale gezondheidsproblemen en eenzaamheid zijn belangrijke maatschappelijke opgaven. Ontmoeting, gemeenschapsvorming, groen en sociale verbondenheid worden gezien als beschermende factoren.

20. Ruimte bieden aan vrijwilligers en lokale initiatieven

Lokale betrokkenheid, vrijwilligerswerk en initiatieven vanuit inwoners worden gezien als essentieel voor leefbaarheid, cultuur en sociale cohesie. De overheid faciliteert en ondersteunt deze gemeenschapskracht.

21. Nieuwe inwoners verbinden met de gemeenschap

Door de groei van Bergeijk ontstaat extra aandacht voor inclusie en gemeenschapsvorming. Nieuwe inwoners moeten zich welkom voelen en onderdeel kunnen worden van de bestaande gemeenschap met een voor hen passende bijdrage en deelname.

22. Voortbouwen op dorpse waarden van Bergeijk

Rust, groen, landschap, gemeenschapszin, verenigingsleven en dorpse waarden worden expliciet benoemd als kwaliteiten die behouden moeten blijven bij toekomstige groei en ontwikkeling.

3.1 Gezondheid

1. Beleidsoverzicht

Relevant beleid en onderzoek

Gemeentelijk beleid

- Omgevingsvisie Bergeijk (2022)
- Beleidskader Bewegen, Ontmoeten en Spelen 2020-2030 (2020)

Overig regionaal beleid

- Kempisch Preventieakkoord (2021)
- Kempisch Sport- en Beweegakkoord II (2023)
- Regioplan Eindhoven-De Kempen (De stap naar gezonder) (2023)

Onderzoek en ontwikkelingen

- Brede welvaart Kempengemeenten in Kaart - Pon Telos (2023)

Overig gemeentelijk beleid

2. Beleidsuitgangspunten samengevat

Gezondheid wordt niet smal gezien als “niet ziek zijn”, maar als positieve gezondheid: lichamelijke gezondheid, mentaal welbevinden, meedoen, zingeving, kwaliteit van leven en dagelijks functioneren. De rode draad is: van zorg naar gezondheid, van curatief naar preventief.

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- **Preventie voorop:** gezondheidsproblemen voorkomen door gezonde leefstijl, vroegsignalering en sterke beschermende factoren.
- **Gezonde leefomgeving:** de openbare ruimte moet uitnodigen tot bewegen, ontmoeten, spelen en natuurbeleving.
- **Iedereen moet mee kunnen doen:** sport, bewegen en ontmoeting moeten toegankelijk zijn voor alle leeftijden en ook voor mensen met een beperking.
- **Zelf- en samenredzaamheid:** inwoners houden zoveel mogelijk eigen regie, met steun van hun omgeving en gemeenschap.
- **Langer gezond thuis wonen:** vooral voor ouderen is bewegen, ontmoeting, toegankelijke voorzieningen en passende woon-/zorgomgeving belangrijk.
- **Community-aanpak:** gezondheid wordt niet alleen individueel benaderd, maar via gezinnen, scholen, verenigingen, buurten, dorpen en lokale netwerken.
- **Gezondheid meenemen in gebiedsontwikkeling:** nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen mogen de milieugezondheid niet verslechteren en moeten bijdragen aan een veilige, groene en beweegvriendelijke leefomgeving.

3. Situatie (o.b.v. Brede welvaart monitor)

Bergeijk scoort op ervaren gezondheid relatief goed: 84% van de inwoners van 18–64 jaar en 69% van de 65-plussers ervaart de eigen gezondheid als goed of zeer goed. Tegelijkertijd zijn er duidelijke onderliggende aandachtspunten: 51% van de volwassenen en 59% van de 65-plussers heeft overgewicht inclusief obesitas; 61% van de volwassenen en 72% van de 65-plussers heeft chronisch fysieke klachten; en eenzaamheid komt voor bij 38% van de volwassenen en 46% van de 65-plussers.

Op bewegen is het beeld gemengd. Bij kinderen beweegt 52% dagelijks minstens één uur, en onder 65-plussers beweegt 40% voldoende volgens de beweegrichtlijn. Tegelijk is er een sterke sport- en verenigingscultuur, wat een belangrijke basis is voor preventie en sociale gezondheid.

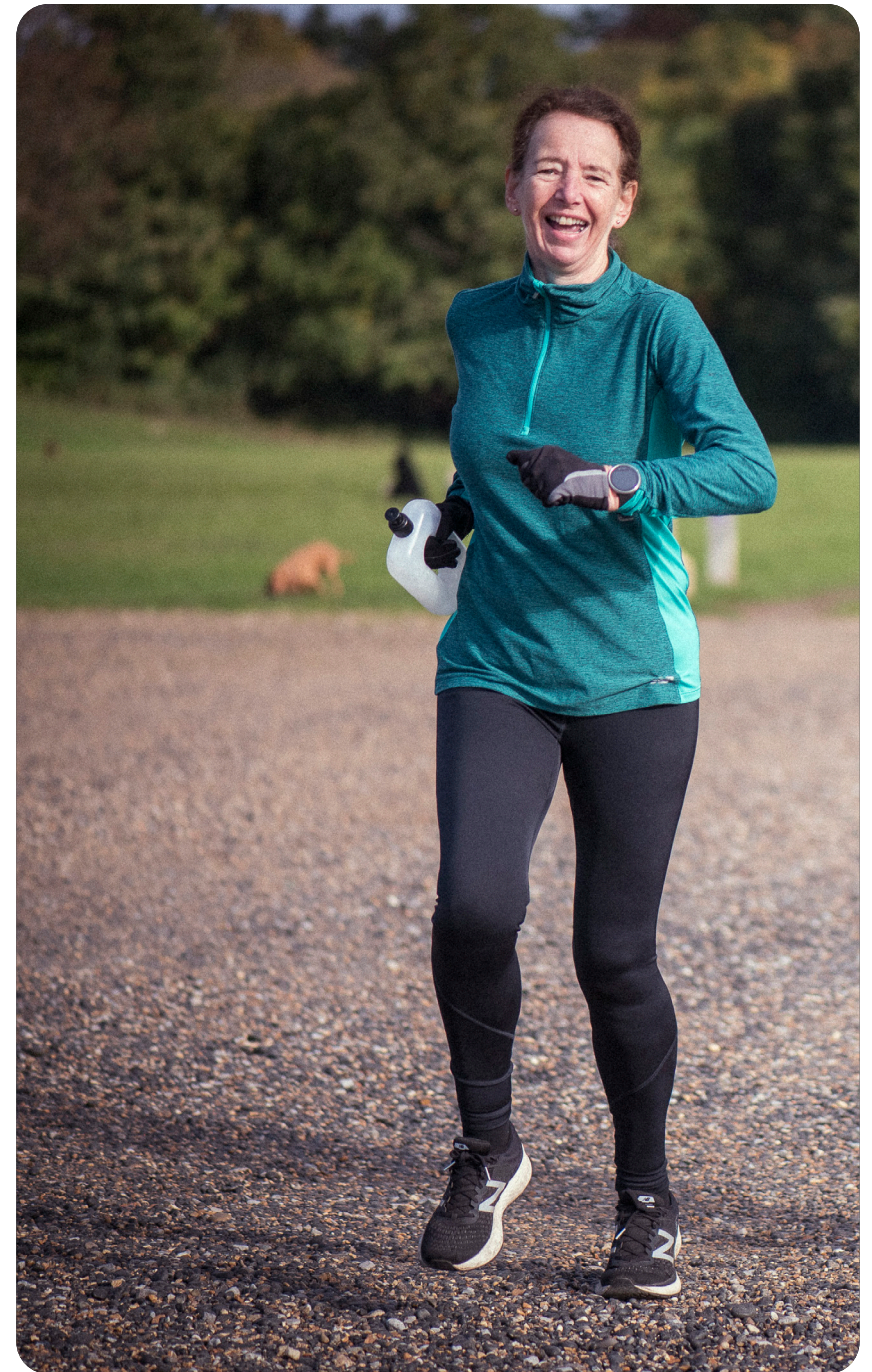
4. Opgave

Bergeijk-Noord

- Vasthouden van goede uitgangspositie maar aandacht voor onderliggende problemen en maatschappelijke trends.

Locatie Enderakkers

- Woonwijk: ontwerp van een gezonde leefomgeving.

3.2 Sociale samenhang

1. Beleidsoverzicht

Relevant beleid en onderzoek

Gemeentelijk beleid

- Visiedocument Gemeenschapshuizen Bergeijk (2019)
- Visiedocument Toegang Sociaal Domein (2026)
- Uitvoeringsprogramma Woonzorgvisie
- Beleidskader Bewegen, Ontmoeten en Spelen 2020-2030 (2020)

Overig regionaal beleid

- Ontwikkelstrategie De Kempen (2024)
- Regioplan Eindhoven-De Kempen (De stap naar gezonder) (2023)
- Kempische visie op wonen 2024-2028 (2024)

Onderzoek en ontwikkelingen

- Brede welvaart Kempengemeenten in Kaart - Pon Telos (2023)

Overig gemeentelijk beleid

2. Beleidsuitgangspunten samengevat

Sociale samenhang wordt gezien als een belangrijke basis voor leefbaarheid, welzijn en gezondheid. De Bergeijkse identiteit draait om betrokkenheid bij de eigen kern, het verenigingsleven en “er voor elkaar zijn”. Beleidsmatig ligt de nadruk op het versterken van gemeenschappen in plaats van alleen individuele ondersteuning.

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- **Ontmoeting stimuleren:** sociale cohesie ontstaat door plekken waar mensen elkaar vanzelfsprekend ontmoeten.
- **Sterke gemeenschappen:** inwoners, verenigingen en vrijwilligers vormen de basis van leefbare kernen.
- **Vitale communities:** meer zelf- en samenredzaamheid en ondersteuning dichtbij huis. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de ontlasting van het zorgsysteem.
- **Inclusiviteit:** iedereen moet mee kunnen doen, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking.
- **Leefbaarheid behouden:** voorzieningen en ontmoetingsplekken zijn essentieel voor levendige dorpen.
- **Openbare ruimte als sociale ruimte:** bewegen, ontmoeten en spelen worden gecombineerd om verbinding tussen generaties te versterken.
- **Wonen als sociale opgave:** passende woningen, doorstroming en woonvormen voor verschillende levensfasen dragen bij aan sociale binding, leefbare buurten en het faciliteren van zorg voor elkaar in de woonomgeving.
- **Langer zelfstandig wonen:** wonen, zorg en ontmoeting worden steeds meer gecombineerd binnen de wijk en directe leefomgeving.

3. Situatie (o.b.v. Brede welvaart monitor)

Bergeijk kent een sterke sociale structuur met actief verenigingsleven, vrijwilligerswerk en grote betrokkenheid bij de eigen kern. Gemeenschapshuizen en ontmoetingsplekken spelen daarin een centrale rol.

Tegelijkertijd staan sociale cohesie en leefbaarheid onder druk door vergrijzing, individualisering en de groei van de regio o.a. door de Brainport-schaalsprong. Eenzaamheid en mentale gezondheidsproblemen nemen toe, vooral onder ouderen en jongeren.

Daarnaast is er een groeiende behoefte aan passende woonvormen voor ouderen, kleinere huishoudens en kwetsbare groepen. Door beperkte doorstroming en het tekort aan geschikte woningen komt ook de sociale dynamiek binnen de kernen onder druk te staan. Ontmoetingsplekken sluiten bovendien niet altijd goed aan op verschillende doelgroepen, zoals jongeren en ouderen.

4. Opgave

Bergeijk-Noord

- Sterke sociale structuur behouden tijdens de schaalsprong

Locatie Enderakkers

- Woonwijk: ontwikkel niet alleen een woongebied maar een gemeenschap
- Ontwikkel een coherent ecosysteem waarin wonen, zorg en sociale samenhang elkaar onderling ondersteunen en versterken. Lever daarmee een bijdrage aan de ontlasting van en betaalbaar houden van het zorgsysteem.

3.3 Welbevinden

1. Beleidsoverzicht

Relevant beleid en onderzoek

Gemeentelijk beleid

Overig regionaal beleid

- Ontwikkelstrategie De Kempen (2024) en toekomstdialogen
- Kempisch Preventieakkoord (2021)
- Regioplan Eindhoven-De Kempen (De stap naar gezonder) (2023)

Onderzoek en ontwikkelingen

- Brede welvaart Kempengemeenten in Kaart - Pon Telos (2023)

Overig gemeentelijk beleid

2. Beleidsuitgangspunten samengevat

Welbevinden wordt breed opgevat: het gaat over tevredenheid met het leven, mentale gezondheid, verbondenheid, veiligheid, gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving. De documenten leggen sterk de nadruk op brede welvaart, gemeenschapskracht en een leefomgeving die welzijn ondersteunt.

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- **Brede welvaart als uitgangspunt:** welzijn hangt samen met wonen, voorzieningen, landschap, mobiliteit, gezondheid en samenleving.
- **Sterke gemeenschappen:** sociale cohesie, verenigingsleven en omkijken naar elkaar dragen sterk bij aan welbevinden.
- **Vitale communities:** inwoners moeten gezond en veerkrachtig samen kunnen leven in een sterke gemeenschap.
- **Mentale gezondheid en eenzaamheid:** er is veel aandacht voor mentale weerbaarheid, vroegsignalering en het verminderen van eenzaamheid.
- **Groene en rustige leefomgeving:** natuur, rust, veiligheid en een gezonde omgeving zijn belangrijke voorwaarden voor welzijn.
- **Voorzieningen dichtbij:** sport, cultuur, onderwijs, zorg en ontmoetingsplekken zijn essentieel voor leefkwaliteit en levendige kernen.
- **Inclusieve gemeenschap:** iedereen moeten zich welkom voelen en onderdeel worden van de Kempische gemeenschap.

3. Situatie

Bergeijk kenmerkt zich door sterke sociale cohesie, actief verenigingsleven en grote verbondenheid met de leefomgeving. Inwoners waarderen vooral de rustige en groene omgeving, het leven in een dorp en de gemeenschapszin.

Tegelijkertijd laten de documenten zien dat mentale gezondheidsproblemen, stress en eenzaamheid toenemen. In het Kempisch Preventieakkoord wordt benoemd dat ruim 40% van de inwoners zich matig tot ernstig eenzaam voelt en dat psychische ongezondheid en stress nadrukkelijke aandachtspunten zijn.

Daarnaast zorgen vergrijzing, afnemend mantelzorgpotentieel en de Brainport-schaalsprong voor extra druk op voorzieningen, gemeenschappen en kwaliteit van leven.

4. Opgave

Bergeijk-Noord

- Leefkwaliteit behouden tijdens de schaalsprong

Locatie Enderakkers

- Ontwikkel een leefomgeving waar in verbinding met elkaar en het landschap mogelijk is.

3.4 Veiligheid

1. Beleidsoverzicht

Relevant beleid en onderzoek

Gemeentelijk beleid

- Omgevingsvisie Bergeijk (2022)
- Beleidskader Bewegen, Ontmoeten en Spelen 2020-2030 (2020)

Overig regionaal beleid

- Kempisch Preventieakkoord (2021)

Onderzoek en ontwikkelingen

- Brede welvaart Kempengemeenten in Kaart - Pon Telos (2023)

Overig gemeentelijk beleid

2. Beleidsuitgangspunten samengevat

Veiligheid wordt in de documenten vooral gekoppeld aan een veilige fysieke leefomgeving. Het gaat zowel over objectieve veiligheid (verkeersveiligheid, milieuhinder, externe veiligheid) als subjectieve veiligheid: je veilig voelen in de openbare ruimte en woonomgeving.

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- **Een gezonde, veilige en schone leefomgeving als basisprincipe.** Nieuwe ontwikkelingen mogen veiligheidsrisico's niet vergroten.
- **Veilig ingerichte openbare ruimte.** Ontmoetings- en speelplekken moeten sociaal veilig zijn en beschermd tegen verkeer.
- **Verkeersveiligheid als gezamenlijke verantwoordelijkheid.** De gemeente zet in op gedragsmaatregelen, veilige infrastructuur en risicogestuurde aanpakken.
- **Ruimte voor langzaam verkeer.** Comfortabele en veilige fiets- en wandelverbindingen moeten beweging stimuleren en verkeersrisico's beperken.
- **Beperken van milieuhinder en externe veiligheidsrisico's.** Denk aan geluidsoverlast, geurhinder, bodemkwaliteit en risico's door bedrijvigheid.
- **Veilige openbare ruimte voor jongeren en kinderen.** De leefomgeving moet uitnodigen tot buiten spelen en bewegen in een veilige setting.
- **Toegankelijkheid voor hulpdiensten en goede vluchtroutes** zijn expliciete ontwerpprincipes bij nieuwe ontwikkelingen.

3. Situatie (o.b.v. Brede welvaart monitor)

Uit de monitor Brede Welvaart blijkt dat veiligheid in de Kempen wordt gevolgd via indicatoren zoals onveiligheidsgevoel, verkeersveiligheid, vandalisme, jeugdcriminaliteit en geweldsdelicten.

De documenten schetsen over het algemeen een relatief veilige en rustige leefomgeving, maar benoemen tegelijkertijd concrete aandachtspunten:

- verkeersveiligheid op regionale routes en in kernen;
- hinder door verkeer, geur en fijnstof;
- risico's rond drukte, evenementen en bedrijvigheid;
- het belang van sociaal veilige openbare ruimte voor kinderen en ouderen.

Daarnaast wordt benadrukt dat een omgeving die schoon, rustig en veilig aanvoelt direct invloed heeft op stress, mentale gezondheid en het gebruik van de openbare ruimte.

4. Opgave

Bergeijk-Noord

- Combineren van groei met behoud van een veilige, rustige en leefbare woonomgeving

Locatie Enderakkers

- veilige fiets- en wandelroutes;
- een verkeersluwe en overzichtelijke woonomgeving;
- veilige speel- en ontmoetingsplekken;
- voldoende sociale controle in de openbare ruimte;
- goede verlichting en zichtlijnen;
- beperking van geluid- en verkeersoverlast;
- een inrichting waarbij hulpdiensten goed toegang hebben en risico's beheersbaar blijven.

3.5 Onderwijs

1. Beleidsoverzicht

Relevant beleid en onderzoek

Gemeentelijk beleid

- Integraal Huisvestingsplan kindontwikkeling 0-13 jaar 2025-2040
- Omgevingsvisie Bergeijk (2022)

Overig regionaal beleid

- Ontwikkelstrategie De Kempen (2024) en toekomstdialogen

Onderzoek en ontwikkelingen

- Brede welvaart Kempengemeenten in Kaart - Pon Telos (2023)

Overig gemeentelijk beleid

2. Beleidsuitgangspunten samengevat

Onderwijs wordt in de documenten vooral gezien als een basisvoorziening die cruciaal is voor leefbaarheid, gezinsvriendelijke dorpen en de sociale vitaliteit van de kernen.

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- **Behoud van basisscholen in alle kernen waar mogelijk.** Scholen worden gezien als belangrijke dragers van leefbaarheid en gemeenschap.
- **Integrale kindvoorzieningen.** Onderwijs, opvang, ontmoeting en ontwikkeling worden steeds meer gecombineerd in multifunctionele accommodaties.
- **Toekomstbestendige en duurzame schoolgebouwen.** Onderwijshuisvesting moet flexibel, gezond en energiezuinig zijn.
- **Goede bereikbaarheid van onderwijsvoorzieningen.** Veilige fiets- en verkeersverbindingen zijn belangrijk voor kinderen en jongeren.
- **Onderwijs als voorwaarde voor leefbare dorpen.** Groei van woningen en gezinnen ondersteunt het behoud van scholen en voorzieningen.
- **Inclusief onderwijs en kansengelijkheid.** De regio wil onderwijs toegankelijk houden voor verschillende doelgroepen en aandacht houden voor kwetsbare kinderen.
- **Aansluiting op demografische ontwikkelingen.** Vergrijzing en ontgroening zetten scholen onder druk; woningbouw voor jonge gezinnen wordt daarom expliciet gekoppeld aan onderwijsvoorzieningen.

3. Situatie

De documenten beschrijven Bergeijk als een gemeente met een relatief sterk netwerk van basisscholen en kindvoorzieningen. Vrijwel iedere kern beschikt nog over een basisschool.

Daarnaast worden enkele belangrijke aandachtspunten genoemd:

- kleine scholen staan onder druk door vergrijzing en ontgroening;
- de instandhouding van voorzieningen vraagt steeds meer samenwerking en clustering;
- de afstand tot voortgezet onderwijs is relatief groot, zoals vaker in landelijke gebieden;
- de druk op speciaal onderwijs en onderwijs aan anderstaligen neemt toe door regionale groei en migratie.

De Omgevingsvisie benoemt expliciet dat het behoud van basisscholen en andere basisvoorzieningen bepalend is voor de leefbaarheid van de dorpen. In onder andere Riethoven en de Weebosch wordt dit als concrete zorg benoemd.

Tegelijkertijd laat de Omgevingsvisie zien dat Bergeijk relatief gunstig scoort op onderwijsindicatoren:

- jongeren hebben een relatief klein risico op onderwijsachterstanden;
- schoolverzuim ligt lager dan gemiddeld;
- voortijdig schoolverlaten komt minder vaak voor dan landelijk gemiddeld.

Lopende ontwikkeling Kindcentrum-Oost

De basisscholen Prinses Beatrix en Zonnestein worden samengevoegd aan de Domineestraat. Ook wordt in dit kindcentrum kinderopvang gerealiseerd. De verwachte oplevering is in schooljaar 2027-2028 en het kindcentrum biedt plaats aan 260 leerlingen. Deze onderwijsvoorziening zou een logische keuze zijn voor toekomstige bewoners van Enderakkers.

Aandachtspunt: in het Huisvestingsplan Kindontwikkeling wordt een toename van 622 woningen in Kern 't Hof genoemd tot 2039. Het lijkt er op dat de ontwikkeling Enderakkers niet is meegenomen in de capaciteitsberekeningen.

4. Opgave

Bergeijk-Noord

- behoud van toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen terwijl de bevolkingssamenstelling verandert
- uitbreiding van Kindcentrum Oost of realisatie van een extra school- en opvanglocatie (als blijkt uit capaciteitsonderzoek)

Locatie Enderakkers

- voldoende ruimte voor gezinnen qua wonen en voorzieningen
- veilige fiets- en wandelroutes naar school en opvang

5. Verdieping/onderzoek

- Capaciteitsonderzoek scholen 't Hof

3.6 Cultuur

1. Beleidsoverzicht

Relevant beleid en onderzoek

Gemeentelijk beleid

- Beleidskader kunst en cultuur 2022-2025 Gemeente Bergeijk
- Nota Cultuurhistorie Bergeijk – Het verleden heeft toekomst (2009)
- Visiedocument Gemeenschapshuizen Bergeijk (2019)
- Omgevingsvisie Bergeijk (2022)

Overig regionaal beleid

- Ontwikkelstrategie De Kempen (2024)

Onderzoek en ontwikkelingen

- Brede welvaart Kempengemeenten in Kaart - Pon Telos (2023)

Overig gemeentelijk beleid

- Erfgoedverordening Gemeente Bergeijk (2016)

2. Beleidsuitgangspunten samengevat

Cultuur wordt in de documenten breed opgevat: niet alleen kunst en culturele voorzieningen, maar ook erfgoed, verenigingen, tradities, identiteit en gemeenschapsleven. Cultuur wordt gezien als belangrijke drager van leefbaarheid, ontmoeting en verbondenheid.

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- **Behoud van Bergeijkse identiteit en erfgoed.** Monumenten, historische structuren, landschap en tradities dragen bij aan de eigenheid van Bergeijk.
- **Cultuur als middel voor ontmoeting en sociale cohesie.** Verenigingen, evenementen en gemeenschapshuizen versterken gemeenschapsgevoel en betrokkenheid.
- **Laagdrempelig en toegankelijk cultureel aanbod.** Cultuur moet bereikbaar zijn voor verschillende leeftijden en doelgroepen.
- **Ruimte voor lokaal initiatief en vrijwilligerswerk.** De gemeente zet sterk in op lokale programmering en ondersteuning van verenigingen en vrijwilligers.
- **Cultuurhistorie als onderdeel van ruimtelijke kwaliteit.** Erfgoed en historische structuren moeten zichtbaar en beleefbaar blijven in ruimtelijke ontwikkelingen.
- **Gemeenschapshuizen als culturele ontmoetingsplekken.** Deze voorzieningen functioneren als belangrijke plekken voor activiteiten, ontmoeting en verenigingsleven.
- **Cultuur als onderdeel van brede welvaart.** Cultuur draagt bij aan welzijn, verbondenheid en aantrekkelijkheid van de leefomgeving.

3. Situatie

Bergeijk beschikt over een sterk verenigingsleven, veel vrijwilligersinitiatieven en een rijk cultureel en cultuurhistorisch netwerk. Iedere kern beschikt over een gemeenschapshuis of ontmoetingsvoorziening waar culturele activiteiten plaatsvinden.

Daarnaast heeft Bergeijk een sterke cultuurhistorische identiteit met monumenten, historische landschappen, Rietveld-erfgoed en archeologische waarden.

Tegelijkertijd staan culturele voorzieningen en verenigingen onder druk door vergrijzing, individualisering en moeite met het vinden van vrijwilligers en bestuursleden. Ook benoemen de documenten dat groei en ruimtelijke ontwikkeling de identiteit van Bergeijk kunnen aantasten wanneer onvoldoende rekening wordt gehouden met cultuurhistorie en dorpse waarden.

4. Opgave

Bergeijk-Noord

- Behoud van cultuur, identiteit en gemeenschapsleven tijdens de groei en schaa sprong

Locatie Enderakkers

- aansluiting bij culturele voorzieningen
- gemeenschap en ontmoeting faciliteren
- cultuurhistorie en landschap meenemen in het ontwerp
- dorpse waarden van Bergeijk voelbaar maken

